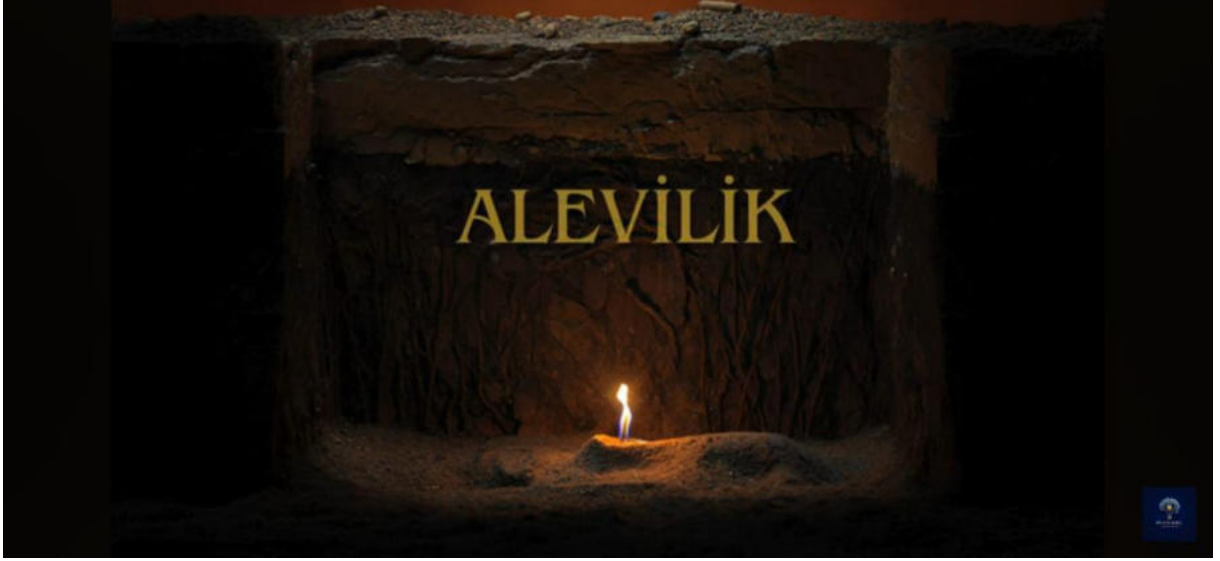

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

İnançlar vardır, sesi yükseldikçe yankılanır; inançlar vardır, susturuldukça derinleşir. Düşün, bin yıllardır süren bir sessizlik... Öyle bir sessizlik ki ağıt gibi, dua gibi, isyan gibi taşlara sinmiş. Bu, yalnızca bir mezhep değil, bir inançtan öte—bir kimliktir.

Ve bugün, gözlerimizin önünde susturulan bir kimliğe, Suriye'nin sokaklarında enkazın altına gömülen bir tarihe tanıklık ediyoruz. Belki de hiç tanımadığımız ama hep yanlış anladığımız bir halkın inancına bakıyoruz: Alevilik.

Adını çok duyduk, ama ne zaman anlamaya çalışsak ya duvarlara çarptık ya da duvar olduk. Çünkü Alevilik, tarih boyunca yalnızca bir inanç olarak değil, bir direniş, bir yaşam biçimi, bir felsefe olarak görüldü. Ve bu yüzden her dönemin sakıncası, her devrin tehlikelisi ilan edildi.

Bugün Suriye'den gelen haberleri duyunca içimiz sızlıyor, ama çoğumuz bilmiyoruz: Öldürülen yalnızca bedenler değil, yok edilen bir inancın hafızasıdır.

Yoksa bir başkaldırı mı? Neden her coğrafyada Aleviler dışlanmış, susturulmuş, katledilmiş? Ve neden modern çağda bile bu sessizlik sürüyor? Eğer hazırsanız, bugün sizi yalnızca tarihsel bir yolculuğa değil, vicdanınızın en

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

karanlık odalarına götüreceğiz. Bu, direnişin susturulamayan sesi, inancın küllerinden doğan hikâyesi.

Susturulan İnanç

Tarih kazıldığında önce taş çıkar, sonra kemik... En derinlerde ise yanmış ama sönmemiş bir fikir bulunur. Alevilik...

Alevilik, sanıldığı gibi yalnızca Hazreti Ali sevgisinden ibaret bir inanç değil. O, tek bir olayın değil, çağlar boyunca bastırılmış ezilmişliğin, halkın adalet arayışının ve ruhsal özgürlüğün ortak dilidir. Kimi kaynaklar onu İslamiyet sonrası bir mezhep olarak tanımlar. Oysa bu, yalnızca yüzeyde görülen bir katmandır. Derinlere indikçe, Zerdüştlük 'ten Şamanizm'e, Orta Asya'nın inançlarından İran'ın maniheist öğretilerine, Anadolu'nun kadim kültürlerinden izler buluruz.

Çünkü Alevilik sadece bir dini tutum değil, bir kültürel hafızadır. Bu hafızada iktidarın sesi değil, halkın sesi yankılanır. Ve tarih boyunca hep aşağıdan yukarıya dolmuş, yukarıdan aşağıya bastırılmıştır. Ama bastırıldıkça derinleşmiş, susturuldukça daha güçlü konuşmuştur.

Zulmün karşısında dimdik durmak; bilgiye tapmanın, savaşa karşı irfanla direnmenin adıdır. Ama bu duruş, her zaman iktidarın hoşuna gitmedi. Kerbela, işte bu yüzden sadece bir katliam değil, bir manifestodur. Sadece bir son değil, başka bir yolun ilk adımıdır. Ve o kan, yalnızca o çölü değil; Anadolu'yu, Mezopotamya'yı, Balkanları ve tüm Orta Doğu'yu boydan boya sardı.

Osmanlı ve Safevi arasında ezilen bir kimlikti Alevilik. Tarih dediğimiz şey, çoğu zaman kazananların anlattığı bir hikâyedir. Ama Alevilik, hiçbir zaman kazananların dini olmadı. Ne Osmanlı onu tam anlamıyla kabul etti, ne Safeviler ona gerçekten sahip çıktı. Osmanlı için fitneydi,

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Safeviler için siyaset. Ne zaman Alevilik kendi kimliğiyle ses vermek istese, ya zorla Sünnileştirilmeye çalışıldı ya da şüpheyile gözetlendi. Ama o hep taşrada yaşadı, saraydan beslenmedi.

Bu yüzden ozanları vardı. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Nesimi, Şah Hatayi... Onlar aşkı anlatırken başkaldırını, Tanrı'yı överken adaletsizliğe isyanı sakladılar dizelerinde.

Alevilik yalnızca bir mezhep değildir. O bir felsefedir. Bir dünya görüşüdür. "Benim yolum hakikat yoludur" diyen, yolun kendisini Tanrı'dan bile kutsal sayan bir öğretidir.

Cem evlerinde kapılar herkese açıktır. Kadın ile erkek eşittir. Rızalık olmadan lokma yenmez. İnsan, Tanrı'nın yansımasıdır. Eline, beline, diline sahip ol. İşte bu yüzden vardır.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Eline, beline, diline sahip ol. İşte bu yüzden vardır bu ilke. Çünkü bu öğreti, bireysel ve toplumsal düzeyde hiyerarşiyi değil, dengeyi kutsar. Ve belki de bu yüzden, tarih boyunca dışlanmıştı. Çünkü Alevilik, boyun eğmez. Otoriteye itaat etmez. Ezberleri sorgular, dogmalara tapmaz.

Tarih kitaplarında yazmaz bazı şeyler. Çünkü o kitapları yazanlar, bazı acıları susturmak için kalem tutmuştur. Ama biz şimdi, susturulanların sesiyle yazıyoruz. Bu, Alevilerin yüzyıllardır uğradığı zulmün, bastırılan kimliğin ve görünmez kılınan acının kronolojisidir. Bu tarih, kanla yazıldı.

Osmanlı için Alevilik, daima şüpheli bir kimlikti. Safevilerle yaşanan siyasi gerilim, Alevileri sadece gözden düşürmedi—onları hedef haline getirdi. Yavuz Sultan Selim, Şah İsmail'e sefere çıkarken, Anadolu'daki binlerce Kızılbaş—yani Alevi'yi—"düşmanla iş birliği yapabilir" diyerek katletti. Bu yalnızca bir askeri hamle değil, mezhep kıyımıydı. Fermanlar ardı ardına yayımlandı. "Bid'at ehli, sapık fırka" diye yaftalandılar. Köyleri basıldı, kitapları yakıldı, inançları gizlenmek zorunda kaldı.

Cumhuriyet modernleşme vaadiyle doğdu. Ama Alevilere modernlik değil, görünmezlik sundu. 1937-38'de Dersim... "İslah" bahanesiyle Alevi Kürtlerin yaşadığı bölgeye askeri operasyon düzenlendi. Binlerce insan katledildi. Kadınlar, çocuklar kurşuna dizildi. Hayatta kalanlar sürgüne gönderildi. Ve bugün hâlâ, devletin resmi anlatısında "Dersim bir ayaklanmaydı" diye geçer.

Oysa bu, bir katliamdı.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Kan, kurşun ve susturulan sesler...

1970'ler ve 80'ler, Alevi kimliğinin toplumsal görünürlüğü arttıkça hedef haline geldiği yıllardır. Her yeni ses, susturulması gereken bir tehdit sayıldı. Her direniş, bir bahane ile bastırıldı. Ve tarih, yeni yaralar açmaya devam etti.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

1978 Maraş Katliamı. Günlerce süren provokasyonların ardından Alevilere yönelik büyük bir saldırı başladı. Camilerden cihat çağrıları yükseldi. Evler işaretlendi. Sokaklar kana bulandı. Yüzden fazla insan hunharca katledildi. Devlet geç müdahale etti. Bazı kaynaklara göre ise yalnızca seyirci kaldı.

Çorum Katliamı

27 Mayıs – 10 Temmuz 1980

57 can vahşice katledildi!

UNUTMA, UNUTTURMA!

1980 Çorum Olayları. Yine provokatif saldırılar, yine işaretlenen evler, yine yakılan hayatlar... 50'den fazla Alevi yurttaş öldürüldü. Kimi, korkudan evini terk etmek zorunda kaldı, kimi kendi toprağında bile sürgün oldu.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

1993 Sivas Katliamı. Bir otelin içinde yanan sadece bedenler değildi; insanlığın vicdanı da o alevlerin içinde eridi. Bu, yalnızca Alevilere karşı işlenmiş bir suç değil, insanlık adına verilen bir sınavdı.

Ve bu sınavda, insanlık bir kez daha sınıfta kaldı.

2 Temmuz 1993, Sivas

Pir Sultan Abdal etkinlikleri için bir araya gelenler, Madımak Oteli'nde konaklıyordu. Aralarında Metin Altıok, Behçet Aysan, Asım Bezirci gibi aydınların bulunduğu onlarca kişi, dışarıda toplanan bir güruhun yakın yakın çığlıkları eşliğinde binanın içinde mahsur kaldı. Polis izledi, asker bekledi, devlet sustu. Ve 33 can, canlı canlı yakıldı.

Sonra ne mi oldu? Zaman aşımı.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

O gün yargılanamayanlar, bugün belki hâlâ ellerini yıkayıp rahatça uyuyabiliyorlar. Ama o gün yürekleri yananların uykusu hiç gelmedi.

Bugün, belki katliam yok. Ama ne var?

Bugün devlet Alevileri doğrudan öldürmüyor, belki. Ama cemevleri hâlâ ibadethane sayılmıyor.

Alevi çocuklarına zorla din dersi veriliyor.

Fişleme devam ediyor, yalnızca daha sessiz.

Medyada, dizilerde, kamusal alanda Alevilik ya yok sayılıyor ya da çarpıtılıyor.

Bugünün Alevisi, öldürülmekten değil, unutulmaktan korkuyor.

Alevilik ya gözlerden saklanıyor ya da göze batırılıyor—ama asla kendi haliyle var olamıyor.

Bu bir tarih değil kardeşim, bu bir utanç galerisidir. Ve biz, bugün bu galerinin kapısını aralıyoruz.

Aleviliğin Felsefesi

"Yol bir, sürekin bin bir" derler. Çünkü Alevilik'te hakikate giden yol, bir kitaptan değil, bir candan okunur.

Burada kutsal metin yoktur, kutsal insan vardır.

Camide arama Tanrı'yı—insanda, canda, özde, vicdanda ara.

Çünkü Alevilik, göge değil, içe bakar.

Tanrı ve Hakikat

Alevilik'te Tanrı, uzaklarda değildir. Ne arşta taht kurmuştur ne de yıldırımların sahibidir. Tanrı, sende başlar.

Bu yüzden Aleviler, "Enel Hak" diyen Hallâc-ı Mansur'u yüceltir. Çünkü o, "Ben Hakk'ım" derken kibirle değil, varlığın birliğini anlatıyordu. Tanrı, doğada da vardır. Taşta, suda, ağaçta, insanda, sevgide.

Bu yüzden Alevi ibadeti doğaya yakındır.

Mum yakılır, su sunulur, niyet edilir.

Çünkü Tanrı, korkulacak bir otorite değil, yakınlaşılması gereken bir özdür.

Cem Evi: Hakikatin Mekânı

Aleviler camiye gitmez diye yıllarca dışlandılar. Ama kimse sormadı: Neden gitmezler?

Çünkü Cem Evi, farklı bir hakikat anlayışının mekânıdır. Kadın ve erkek yan yana oturur.

Herkes eşittir, hiyerarşi yoktur, rızalık vardır.

Gönüllü razı olmadan ibadet tamamlanmaz.

Cem ibadeti yalnızca bir ritüel değil, toplumsal bir sözleşmedir.

Orada sadece Tanrı'ya değil, birbirine de hesap verirsin.

Kimse kimseden üstün değildir; dede bile yargılanabilir.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Eline, Beline, Diline Sahip Ol

Aleviliğin felsefesini üç cümlede özetleyen bu ilke, ahlakın özüdür.

- *Eline sahip ol: Hırsızlık yapma, elin kirli olmasın.*
- *Beline sahip ol: Namus, yalnızca bir kadına değil, tüm insanlığa saygıdır.*
- *Diline sahip ol: Kimseye iftira etme, hakaret etme, sözünle can yakma.*

Bu sadece bireysel değil, toplumsal bir ahlak sistemidir.

Yasadan önce gelir, polisten önce denetler, vicdandan doğar.

Kadın ve Erkek: Eşitlik Sözde Değil, Özde

Alevilik'te kadın, erkeğin ardında değil, yanında yürür.

- *O, eksik akıllı değildir. Korunması gereken bir beden hiç değildir.*
- *O, akıldır, irfandır, rehberdir.*
- *Ana, Dede, Pir —hepsi cemlerde söz sahibidir. Kadınsız bir cem eksiktir.*
- *Ve bu, yalnızca ibadette değil, hayatın her alanında geçerlidir.*

Alevilik: Taklit Değil, Hakikat Yolu

Alevilik'te taklit yoktur.

"Böyle dediler, böyle yapalım" anlayışı, en büyük ayıptır.

Alevi, sorgulayan insandır.

Sadece Tanrı'yı değil, dedeyi de, pirini de, kendi yolunu da sorgular.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Bu yüzden Alevilik, ezberci din anlayışları için hep bir tehdit olarak görüldü.

Çünkü sorgulayan birey, itaat eden kul olmaz.

Ve işte bu yüzden, Alevilik ya bastırıldı, ya görmezden gelindi, ya da yanlış anlatıldı.

Alevilik: Hakikat Yolculuğu

Alevilik, "bir dindir" demek eksiktir.

"Bir mezheptir" demek yüzeyseldir.

Alevilik, insanın hakikatle yürüyüşüdür.

Ne cübbeyle, ne sarıkla...

Bu yürüyüş, çıplak ayakla yapılan bir hakikat yolculuğudur.

Ve her adımda yalnızca şu soruyu sorar:

"Ben kimim?"

Susturulan Sesler, Yakılan Canlar

Bugün Suriye’de Aleviler susturuluyor.

Dün Maraş’ta, Sivas’ta yakıldılar.

Ondan önce Dersim’de dağlara gömüldüler.

Ve biz hâlâ kimlik diyoruz, mezhep farkı diyoruz.

Ama mesele bu değil kardeşim.

Mesele ne Sünnilik, ne Şiilik.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Mesele, hakikatle başı dik yürüyenleri sevmeyen bu sistemin ta kendisi.

Bir Ötekilik ve Direniş Hikâyesi

Alevilik, binlerce yıldır bir ötekilik hikâyesidir.

Ama aynı zamanda bir direnişin, bir irfanın ve insan olmanın en derin şeklidir.

Bugün onu sadece dini bir grup olarak görmek, onu anlamamaktır.

Bugün onu sadece geçmişin bir parçası gibi anlatmak, onu gömmektir.

Peki, Şimdi Neredeyiz?

Bugün, sokakta bir Alevi ile karşılaştığında, onun hâlâ

neden adını fısıltıyla söylediğini düşündün mü?

Bir çocuk okulda, "Cemevi'ne gitmiyorum, çünkü ibadethane sayılmıyor." dediğinde ne hissettin?

Bugün hâlâ bazı insanların inançlarını saklamak zorunda kalması, çağın değil, toplumun geride kalmış vicdanıdır.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Alevilik: Bir Duruluş, Bir Yolculuk, Bir Direniş

Alevilik ne siyasetin aracı,
Ne geçmişin yükü,
Ne de folklorik bir farklılıktır.
O bir duruştur.
Bir yolculuktur.
Bir direniştir.

Sustuğun Hakikat, Yanan Canlar

Ne kadar izlediysen, artık şunu sormalısın:

Ben hangi hakikatin karşısında sustum?

Sustuklarım, kimlerin yakılmasına neden oldu?

Bu anlatı, bir mezhebi tanıtmak için değil, bir insanlık durumuna ayna tutmak için yazıldı.

Çünkü Alevilik hakkında konuşmak, sadece bir inanç grubunu değil, kendimizi sorgulamak anlamına gelir.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

Susturulan Hakikat, Susturan Vicdan

Ve unutma:

İnancı susturmak kolaydır.

Ama susturduğun her inanç, günün birinde seni
susturacak hakikate dönüşür.

Zihinsel direnişi unutma.

Hakikatin sesini kısımaya çalışanlara karşı, vicdanın sesini
yükselt.

KAYNAK VE REFERANSLAR:

<https://youtu.be/t09f-NsVUuY?si=uuBgfBsiL0bJA1Mx>

İsmail Beşikçi – Dersim Tertelesi Üzerine Düşünceler

► Dersim 1937-38 olaylarını sosyolojik bir perspektifle ele alır.

Hamza Aksüt – Aleviler: Türkiye, İran, Irak, Suriye, Bulgaristan

► Aleviliğin bölgesel farklılıklarını ve ortak temellerini anlatır.

Ahmet Yaşar Ocak – Türkler, Türkiye ve İslam

► Osmanlı'da Alevilik algısı, tarihsel baskılar ve inanç yapısı.

Nejat Birdoğan – Anadolu'nun Gizli Kültürü: Alevilik

► Alevilikte mitoloji, halk inancı, Cem ritüelleri ve ezoterik yönler.

ALEVİ OLMAK, ne demektir?

David Shankland – The Alevis in Turkey: The Emergence of a Secular Islamic Tradition

- Modernleşme sürecinde Aleviliğin evrimi ve sosyolojik etkileri.

Martin van Bruinessen – Kurds, Turks and the Alevi Revival in Turkey

- Kürt Alevilerin özgün durumu ve devlet politikaları.

Cemil Koçak – Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Alevilik ve Devlet Politikaları

- Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar Alevi algısı.

Seyfi Öngider – Alevilikte Yol, Erkân ve İnanç Sistematiği

- Alevilikte felsefi ilkeler, Cem yapısı, kadın-erkek eşitliği.

Binnaz Toprak – Türkiye’de Din, Toplum ve Siyaset

- Alevilerin toplumsal temsili, medyadaki görünürlüğü ve devletle ilişkisi.

Mahmut Aydın – Hallac-ı Mansur ve Enel Hak Öğretisi

- Alevi düşüncesindeki mistik öğelerin kaynağı.